

AJATUSTENVIRTTAA LUOTTAMUSHENKILÖTYÖSTÄ

Simo Hakamäki ja Kaija Majoinen (1992): *Uudistuva luottamushenkilötyö*. VAPK-kustannus, Helsinki, 131 s.

Kirjassaan *Uudistuva luottamushenkilötyö* Simo Hakamäki ja Kaija Majoinen tarkastelevat luottamushenkilötyön muuttuvaa sisältöä sekä sen mahdollisia tulevaisuudennäkymiä. Tekijät ovat omien sanojensa mukaan pyrkineet kirjoittamaan virikkeellisen teoksen, joka synnyttäisi "ajatusten ylläkeitä". He ovat halunneet julkaisunsa avulla antaa oman panoksensa luottamushenkilötyön kehittämiseen ja ideointiin.

Uudistuva luottamushenkilötyö ei pyri olemaan kunnalishallinnon perusoppikirja, kuten Hakamäki ja Majoinen itsekin toteavat. Tämän puolen asiasta ovat hoitaneet Risto Harisalo, Tuija Rajala ja Krister Ståhlberg hiljattain ilmestyneessä kirjassaan *Kunnallispolitiikka*. Työnjako näiden kirjojen välillä onkin selkeä: viimeksi mainittu esittelee laajalti kunnalishallinnon teoreettisia

perusteita, kun taas ensin mainittu paneutuu sen keskeisimmän yksittäisen toimijan, luottamushenkilön, työnkuvan muutoksen kuvaamiseen.

Kirja jakautuu seitsemään lukuun, joista neljä ensimmäistä keskittyy kuvaamaan luottamushenkilötyön taustaa ja tunnuspiirteitä sekä toimintaa ohjaavia arvoja ja niiden määräytymistä. Kolmessa viimeisessä luvussa kirjoittajat kartoittavat uusien visioiden luomisen merkitystä, kuntalaisten ja luottamushenkilön välistä vuorovaikutussuhdetta sekä mahdollisia uusia luottamushenkilön toimintamalleja.

Kirjan parasta antia edustavat toisessa luvussa esitetty luottamushenkilöiden arvotaustojen kuvailu ja pyrkimykset määrittää niiden syntyä ja vaikutuksia kunnallisessa päätöksenteossa. Tämän luvun yhteydessä kirjoittajat pohtivat arvojen jakautumista päämääriä kuvaaviin itseisarvoihin (tavoitearvoihin) ja tavoitearvoihin tähtääviin välinearvoihin. Kirjoittajat pohtivat arvojen merkitystä myös talouselämässä ja kuntien säästöpyrkimyksistä aiheutuviissa valintatilanteissa sekä puolueohjelmien ja kunnallispolitiikan sisällöissä. Luvun lopussa olevassa lyhyessä arvoja ja moraalialia käsittelevässä kappaleessa kirjoittajat aiheellisesti kyseenalaistavat monien kuntaa lähellä olevien intressiryhmien (pankkien, rakennusfirmojen, kunnallisten liikelaitosten ja kunnallisten työntekijöiden) osallistumisen kunnalliseen päätöksentekoon luottamustoimen kautta. Heidän mielestään kunnallispolitiikan luottamukselle ja työn moraalille olisi eduksi, että esteellisyysasioita tulkittaisiin tiukemmin kuin mitä säännöt ehkä edellyttävät. Hakamäki ja Majoinen kysyvätkin oikeutetusti, olisiko mahdollista vaatia kuntalaisten antamaa valtuutusta kaikilta luottamushenkilöiltä ja voitaisiinko luottamushenkilöiden erottamattomuutta lieventää.

Sisällöltään tämä toinen luku on toimiva, ja luvun ideointi sopii varsin hyvin kirjoittajien pyrkimykseen herättää uusia ajatuksia lukijoissaan. Osuus olisi kuitenkin saanut olla mielestäni laajempi, koska kirjoittajilla vaikuttaa olevan asiasta enemmänkin painavaa sanottavaa. Arvojen teemaa kuljetetaan kylläkin ohuelti mukana myös kirjan myöhemmissä luvuissa, lähinnä tavoitearvojen ja välinearvojen osalta, mutta niiden koostavampi pohdinta jää puuttumaan. Toivottavasti kirjoittajat tulevat jatkamaan tästä samasta aiheesta tulevissa kirjoituksissaan.

Viidennessä luvussa kirjoittajat pyrkivät hahmottamaan luottamushenkilön visioiden ja tavoitteiden merkitystä sekä strategioiden sisältöä. Tämä osa kiinnostanee eniten kunnallista luottamushenkilöstöä, jonka opimateriaaliksi kirja sen takakanen tekstin mukaan on osaltaan tarkoitettu ja jonka tarpeita kirjan sisältö myös parhaiten palvelee. Hakamäki ja Majoinen eivät yritä tarjota tyhjentävää kuvausta visioiden ja strategioiden sisällöistä, vaan he pohdiskelevat niiden olemassaolon merkitystä yleisemmin.

Kahdessa viimeisessä luvussa kartoitetaan luottamushenkilötyön tulevaisuudennäkymiä. Nämä kaksi kymmenen sivun lukua olisi sisältönsä puolesta voitu mielestäni yhdistää ilman suurempaa väkivaltaa.

Uudistuva luottamushenkilötyö on täynnä lyhyitä kappaleita, joissa kirjoittajat kysyvät paljon mutta eivät juuri pyri itse vastaamaan esittämiinsä kysymyksiin. Jo kappaleiden lyhyiden takia niissä ei usein päästä mielestäni edes haetulle ideoiden herättämisen asteelle. On totta, että kymmenet erilaiset avoimet kysymyslauseet herättävät ajatuksia, mutta selkeiden omien mielipiteiden esittäminen herättäisi lukijassa kenties vielä enemmän ajatuksia, ärsykeitä ja virikkeitä sekä jatko- ja vastakysymyksiä. Olisi ollut hedelmällisempää keskittyä vain muutamaaan teemaan eikä yrittää mahdollistaa reiluun saataan sivuun koko kunnalliskulttuurin muutoskehityksen pohdintaa.

Kirja on kannanotoiltaan kovin varovainen ja sortuu toisinaan itsestäänselvyksien selostamiseen, kuten kokonaisuuksien hahmottamista koskevassa kappaleessa (s. 90):

Kunnallispolitiikassa päätetään laaja-alaisista asioista. Luottamushenkilöt joutuvat ottamaan kantaa koko

kunnan taloutta käsitteleviin suunnitelmiin. Palvelujen tuottaminen tai järjestäminen koskee suurta osaa väestöstä. Luottamushenkilöiden päätökset merkitsevät usein ohjeita tai perusteita niille käytännön toimenpiteille, joita kunnan viranhaltijat ja työntekijät toteuttavat. Luottamushenkilöiden päätökset ovat toimintaa ohjaavia linjauksia.

Kirjaan sisältyy sivukaupalla suoria lainauksia monilta kunnallisilta luottamushenkilöiltä ja viranhaltijoilta. Näiden puheenvuorojen informaatio on kuitenkin sen verran vähäistä, että ne olisi voinut mainiosti sulkea teoksen ulkopuolelle. Siitä olisi kärsinyt vain kirjan sivumäärä, ei tekstin luettavuus eikä ymmärrettävyys.

Puutteistaan huolimatta kirja täyttää tekijöidensä sille asettamat tavoitteet: se tarjoaa luottamushenkilöille ylläkkaita ajatella ja kehittää muuttuvan toimenkuvansa sisältöä.

JOSÉ VALANTA